

Näringsutskottets betänkande

1983/84:1

om en bestämmelse i kreditupplysningslagen

Ärendet

I motion 1982/83:1484 av Kersti Johansson (c) hemställs att riksdagen begär att regeringen framlägger förslag till ändring i kreditupplysningslagen så att även den s. k. företagarkopian skall innehålla obligatorisk uppgift om vem som beställt och fått upplysning.

Gällande bestämmelser

Kreditupplysningslagen (1973:1173) syftar främst till att hindra att kreditupplysningsverksamhet leder till otillbörligt intrång i den personliga integriteten eller till skada genom oriktiga eller missvisande upplysningar. Efterlevnaden av lagen står under tillsyn av datainspektionen.

Lagen gäller för yrkesmässigt bedriven kreditupplysningsverksamhet (1 §). Med kreditupplysning avses uppgift, omdöme eller råd som lämnas till ledning för bedömning av annans kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt hänseende (2 §). En speciell typ av kreditupplysning, för vilken gäller särskilda skyddsregler, är den s. k. personupplysningen. Med detta uttryck avses kreditupplysning om enskild person, förutsatt att vederbörande varken är näringsidkare eller har så väsentligt inflytande i viss näringsverksamhet att uppgift om hans egna förhållanden behövs för att belysa verksamhetens ekonomiska ställning. En kreditupplysning som inte utgör personupplysning brukar kallas företagsupplysning.

Kreditupplysningsverksamhet skall bedrivas så att den inte leder till otillbörligt intrång i personlig integritet (5 §). Denna allmänna, grundläggande regel kompletteras i olika hänseenden av mera detaljerade föreskrifter. Dessa innebär bl. a. att den som avses med en kreditupplysning skall av kreditupplysningsföretaget få meddelande om upplysning som har lämnats om honom (11 §). När personupplysning lämnas skall den omfrågade samtidigt och kostnadsfritt tillställas ett skriftligt meddelande om de uppgifter, omdömen och råd som upplysningen innehåller rörande honom och om vem som har begärt upplysningen. När annan kreditupplysning rörande enskild person lämnas – dvs. företagsupplysning som inte avser juridisk person – skall den omfrågade på motsvarande sätt få meddelande om de uppgifter som upplysningen innehåller rörande honom. Den sistnämnda föreskriften liksom föreskriften att det skall meddelas vem som har begärt personupplysning tillkom genom en lagändring (1981:737) som trädde i kraft den 1 januari 1982.

Motionen

Bestämmelsen om att meddelande skall lämnas om kreditupplysning rörande enskild person som är näringsidkare innebär, sägs det i motionen, en förbättring för de berörda, som huvudsakligen är småföretagare. Det har emellertid, hävdar motionären, väckt mycken irritation och upprördhet att kreditupplysningsföretagen inte har ålagts att tala om vem som har beställt och fått upplysningen. I motionen uppges att dagligen åtskilliga företagare vänder sig till datainspektionen och till kreditupplysningsföretagen med fråga om vem som beställt och fått en kreditupplysning varom meddelande lämnats. Den inställning som åtskilliga småföretagare har visat gör det nödvändigt att saken snarast omprövas, menar motionären.

Bakgrund

I den departementspromemoria (Ds Ju 1979:8) som låg till grund för 1981 års ändring i kreditupplysningslagen föreslogs dels att begreppet personupplysning skulle utvidgas till att avse alla kreditupplysningar om enskild person, dels att kreditupplysningsföretagen skulle bli skyldiga att i meddelande om lämnad kreditupplysning (kreditupplysningskopia) ange för vems räkning upplysningen begärts. Remissinstansernas reaktion på dessa förslag sammanfattades i propositionen om lagändringen (prop. 1980/81:10 s. 54) sålunda:

Som har angetts – – – har denna utvidgning mött stark kritik från flera remissinstanser, bl. a. företrädare för banker och andra kreditgivare, för kreditupplysningsbranschen och för näringslivet. Dessa remissinstanser är också negativt inställda till att näringsidkare m. fl. skulle få rätt till kreditupplysningskopia och till besked om vem som har begärt upplysningen. Även andra remissinstanser, såsom bankinspektionen, Sveriges advokatsamfund och TCO, tar avstånd från detta förslag eller ifrågasätter dess lämplighet. En del företrädare för näringslivet, t. ex. SAF och Sveriges industriförbund, tillstyrker dock förslaget helt eller delvis.

Innebörden av den kritik som riktades mot förslaget att även en näringsidkare skulle få uppgift om vem som begärt kreditupplysning om honom kan belysas med några citat från remissyttrandena (prop. s. 251, 255).

Sveriges grossistförbund anförde:

Det kan i vissa fall vara känsligt om en kreditgivare tar en personupplysning och personen ifråga får reda på detta. Särskilt gäller detta sådana situationer, då en näringsidkare anser sig behöva göra en kontroll av ett existerande kundförhållande på grund av att han befarar att kunden kan ha svårt att klara sina åtaganden. Även här blir det fråga om en avvägning mellan olika intressen. Vi menar för vår del att det inte kan vara någon mer påtaglig nackdel från integritetssynpunkt att uppgift om beställaren av kreditupplysningen inte lämnas.

Sveriges köpmannaförbund och SHIO-Familjeföretagen yttrade gemensamt följande:

Med hänsyn till att en näringsidkare bör ha möjligheten att inhämta en kreditupplysning om en tilltänkt affärsförbindelse eller göra fortlöpande uppföljningar av kreditvärdigheten hos etablerade förbindelser utan att få relationerna störda i måhända känsliga affärssituationer föreslås att uppgift om vem som begärt upplysning icke skall behöva tillställas det företag kreditupplysningen avser. Integritetsskyddet torde bli tillräckligt genom övriga restriktioner.

Svenska bankföreningen anförde med instämmande av PKbanken, Sveriges föreningsbankers förbund, Finansieringsföretagens förening och Upplysningscentralen UC AB:

Ett särskilt skäl mot en regel, som berättigar näringsidkare att alltid få kopia av personupplysning om honom och besked vem som beställt upplysningen, är den sannolika effekten av en sådan regel vid förmedling av kreditupplysningar om näringsidkare från svenska till utländska banker. Man måste räkna med att utländska banker och deras kunder med vetskap om en dylik regel ofta hellre skulle avstå från att begära kreditupplysningar beträffande en tänkt svensk motpart. För närvarande lämnas i samband med vår utrikeshandel svenska kreditupplysningar i betydligt större utsträckning till utlandet än utländska kreditupplysningar lämnas till Sverige. En kreditupplysningsverksamhet i Sverige, som enligt utlandets mening fungerar tillfredsställande, är i stor utsträckning en förutsättning för de krediter, som lämnas vid den svenska importen, och för de förskott, som de svenska exportörerna ofta erhåller.

Regeringen – med justitieminister Håkan Winberg som föredragande – gick emot förslaget om en utvidgning av begreppet personupplysning. Den anslöt sig inte heller till förslaget om beställaruppgift till enskilda näringsidkare. Härom anfördes i propositionen (s. 56 f.):

Vad härefter angår frågan huruvida enskilda näringsidkare m. fl. bör ges rätt till besked också om vem som har begärt en kreditupplysning synes det vara klart att redan rätten till kreditupplysningskopia i många fall kommer att innebära att vederbörande kan sluta sig till vem som har begärt upplysningen. Detta torde i allmänhet inte medföra några negativa effekter. Att kreditgivare och andra som avser att träda i ekonomisk förbindelse med en näringsidkare inhämtar kreditupplysning om denne måste framstå som en helt naturlig åtgärd, som näringsidkare lika väl som andra har anledning att räkna med. Det kan emellertid inte bortses från att en rätt till beställaruppgift på detta område i en del fall kan medföra olägenheter. Oftast torde det då också vara fråga om situationer där den omfrågade inte redan på grund av att han erhåller en kreditupplysningskopia kan sluta sig till vem som har beställt upplysningen. Jag tänker exempelvis på fall där någon begär kreditupplysning om ett företag i syfte att undersöka om det kan vara intressant att söka förvärva dess rörelse eller där någon som avser att söka anställning hos ett företag själv eller genom sin fackliga organisation begär upplysningar om detta. En skyldighet för kreditupplysningsföretag m. fl. att ta reda på och uppgge vem som har begärt en kreditupplysning om näringsidkare m. fl. kan också vålla vissa problem när beställaren finns i utlandet.

Utskottet

Kreditupplysningslagen (1973:1173) innehåller en rad bestämmelser till skydd för enskildas integritet. Enligt en av dessa skall den som avses med en personupplysning automatiskt få underrättelse om vem som har begärt upplysningen och om vilka uppgifter, omdömen och råd som denna innehåller. Ifall en omfrågad enskild person är näringsidkare rör det sig inte om en personupplysning utan om en s. k. företagsupplysning. Han skall då få meddelande om de uppgifter som upplysningen innehåller om honom. Uppgift om beställaren är kreditupplysningsföretaget däremot inte ålagt att lämna.

Mot detta förhållande riktas kritik i motion 1982/83:1484 (c). Motionären hävdar att det bland småföretagare råder stort missnöje med att de inte har rätt att få beställaruppgift. Både datainspektionen – som är tillsynsmyndighet enligt kreditupplysningslagen – och kreditupplysningsföretagen själva får, hävdar motionären, ett stort antal förfrågningar om vem som beställt och fått en kreditupplysning varom föreskrivet meddelande har lämnats.

Datainspektionen har under hand vitsordat att många har gjort sådana förfrågningar. Antalet hänvändelser av detta slag har emellertid numera minskat, sedan man från inspektionens och kreditupplysningsföretagens sida har sökt sprida kännedom om gällande bestämmelser och motiven för dem.

Den nuvarande regleringen på den punkt som här är aktuell trädde i kraft vid 1982 års början. Den svarar, såsom framgår av redogörelsen i det föregående, mot de önskemål som representativa småföretagarorganisationer framförde i samband med den översyn av kreditupplysningslagen som gjordes dessförinnan. Utskottet finner mot den bakgrund som har angivits inte skäl för en sådan lagändring som motionären föreslår.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1982/83:1484.

Stockholm den 18 oktober 1983

På näringsutskottets vägnar

NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Gunnar Nilsson i Stockholm (s), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Wivi-Anne Radesjö (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Bo Finnkvist (s), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk).